

Ny textilförvaring i Rytterne kyrka

Antikvarisk kontroll

Rytterne kyrka
Rytterne socken
Västmanlands län

*Mia Jungskär
Tobias Mårud*

Ny textilförvaring i Rytterne kyrka

Antikvarisk kontroll

Rytterne kyrka
Rytterne socken
Västmanlands län

Länsmuseets dnr: VLM 030082

*Mia Jungskär
Tobias Mårud*

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Slottet, 722 11 Västerås
Tel 021-15 61 00
Fax 021-13 20 76
E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2008

Omslagsfoto: Ombyggt textilskåp och nytt antependieskåp i sakristian till Rytterne kyrka, foto Tobias Mårud, Västmanlands läns museum.

Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Tobias Mårud, Västmanlands läns museum.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01172.

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-85397-75-4

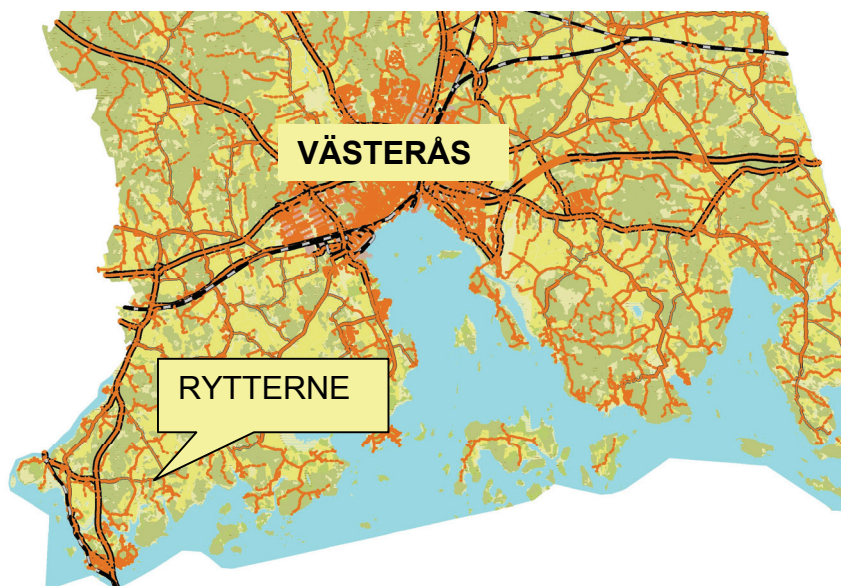
Inledning

Rytterne kyrka ligger drygt två mil sydväst om Västerås och tillhör Västerås stift. Den nuvarande kyrkan uppfördes 1816-1819 i nyklassicistisk stil. Tidigare utgjorde Lilla Rytterne och Stora Rytterne två olika församlingar och det finns medeltida kyrkoruiner kvar på båda platserna. Rytterne kyrka genomgick under tidigt 1900-tal en stor ombyggnad ledd av arkitekt Erik Hahr och byggmästare I W Kajert. Vid detta tillfälle delades kyrkorummet upp med pelare så att två sidoskepp bildades. Absiden minskades vilket gav plats för en sakristia bakom koret.

Bild 1. Rytterne kyrka, från sydväst.

Västerås kyrkliga samfällighet ansökte under 2006 om tillstånd från länsstyrelsen för att bygga två nya textilskåp i sakristian i Rytterne kyrka. Tillstånd lämnades 2006-11-01 och Västmanlands läns museum fick i uppdrag att sköta den antikvariska kontrollen i ärendet. Den antikvariska kontrollen har utförts av Mia Jungskär och Tobias Mårud, som skrivit följande rapport. Besiktning har skett både före och efter arbetena. Arbetet genomfördes under våren 2008.

Bild 2: Karta över Rytternes läge.

Byggnadsvårdsåtgärder

Den tidigare textilförvaringen bestod av ett större skåp placerat i sakristians sydöstra hörn. Skåpets inredning medgav inte liggande förvaring av textilierna om så behövdes utan dessa förvarades hängande, vilket föranlett skador på mässhakarna. Åtgärderna bestod i en ny inredning i det befintliga textilskåpet med mindre anpassningar som följd samt ett nytt textilskåp för antependier. Det nya antependieskåpet har placerats längs sakristians västra vägg.

Bild 3. Stora skåpet, exteriört syns ingen skillnad. Bild 4. Stora skåpet med ny lådsats.

Stora skåpet

Det större skåpet byggdes om för att kunna inhysa en större lådsats. Det var tidigare tvådelat med en avskiljande mittenvägg. Skåpet förlängdes bakåt vilket lett till en ca 30 cm bred spalt mellan sakristians vägg och skåpets äldre bakre avslut då lådsatsen skjuter ut på baksidan. Lådsatsen är placerad i skåpets högra del och i vänstra delen finns en mindre klädstång för upphängning av albor mm. Lådsatsen har en luftspalt i underkant.

Bild 5. Lådsats med utdragen låda.

Bild 6. Detalj av dekoren på skåpets krön. Foto: Mia Jungskär, VLM.

Till lådsatsen har använts botten av vällagrad björkplywood, limmad med WBP-lim (water boil proof) – ett plastlim som inte ger ifrån sig formaldehyd. Sidor, bak- och framstycke är av massiv björk. På sidostyckena har även en tunn, miljöklassad spånskiva använts för styvheten och för att uppnå bra fästegenskaper vid en eventuell målning. Den miljöklassade spånskivan ger inte ifrån sig någon formaldehyd. På frontens sidor har blocklamell använts. Mindre furudelar ingår som t.ex. vissa av reglarna. Krönet har en dekoration i form av ett inskuret

kors med en krona i mitten. Dekorationerna har kolorerats i guld, i övrigt är skåpet omålat. Lådorna är hängda på stålskenor.

Bild 7. Det nya antependieskåpet.

Bild 8. Skåpet är försett med viktörrar och trähängare för antependierna.

Antependieskåpet

Det nybyggda antependieskåpet är försett med viktörrar som löper på skenor. Skåpets stomme är till största delen av massiv ek. Dörrar, översida och sidopaneler är tillverkade av eklamell. Skåpets botten och baksida är av vällagrad björkplywood. Några detaljer är tillverkade av furu, t.ex. golvreglar och mittregel. En inskuren text: ”rytterne kyrka anno 2008” pryder krönet. Varje dörrsektion är dekorerad med fjorton parallella, vertikalt ställda träribbor. Hängarna är av massiv björk och björkplywood. Dessa skulle från början vara av metall men ändrades i samförstånd med beställaren. Antependierna ska förses med en fäll innehållande en förstärkningsskena för bättre upphängning, istället för dagens påsydda upphängningsringar vilka sliter på textilierna. Hängarna kommer att anpassas efter antependiernas nya upphängningssystem.

Bild 9. Upphängningen av antependierna är planerad att förbättras.

Bild 10. Inskuren text på antependieskåpets krön.

Resultat

Textilskåpen byggdes i verkstad och monterades och vägdes in på plats.

Ett utrymme har bildats mellan det större skåpet och sakristians södra vägg i och med att lådsatsen skjuter ut ca 30 cm på baksidan av skåpet. Det ingår inte i åtagandet för möbelsnickarna att åtgärda detta. Glipan är tämligen misspyrdande och man borde överväga att åtgärda detta t.ex. i samband med verkställandet av de planer som finns på att bygga in värdeskåpen, likt textilskåpen, för att få en mer harmonisk miljö.

Bild 11, 12 & 13. Bakom det stora skåpet har uppstått en misspyrdande glipa mellan skåp och vägg, (vänster). Vid ommålning av väggen har skåpet stått kvar vilket ger ytterligare en anledning till att åtgärda glipan (mitten). Planer finns på att kläin värdeskåpen i sakristian för en mer enhetlig miljö (höger).

Bild 14. En klädstång för upphängning av albor m.m. sattes in i det stora skåpets vänstra del

Bild 15. Indelningen av det stora skåpet förändrades vilket medförde att dörren fick byggas om och mittstolpen kapas.

Värmen i sakristian kommer att regleras separat efter textiliernas klimatbehov, efter anpassning av kyrkans styranläggning.

Varken projektbeskrivning eller detaljprojektering har erhållits Västmanlands läns museum trots upprepad förfrågan. Uppgifterna i rapporten är därför möjligen mindre exakta än vad som skulle ha kunnat vara möjligt om samtliga uppgifter hade lämnats till antikvarisk kontrollant.

Arbetet har genomförts i kontakt med antikvarisk kontrollant och godkändes vid slutbesiktning 2008-05-14.

Administrativa uppgifter

<i>Västmanlands läns museums dnr:</i>	VLM 030103
<i>VO Kulturmiljö; projektnr:</i>	30-805
<i>Länsstyrelsen dnr:</i>	433-11233-06
<i>Fastighetsbeteckning:</i>	Fiholm 1:2
<i>Landskap:</i>	Västmanland
<i>Län:</i>	Västmanland
<i>Socken:</i>	Rytterne
<i>Kommun:</i>	Västerås
<i>Ägare-beställare:</i>	Västerås kyrkliga samfällighet
<i>Entreprenör:</i>	Västerås möbelhantverk Att: Henrik Olofgörs Lillhärad 725 93 VÄSTERÅS
<i>Antikvarisk kontroll:</i>	Västmanlands läns museum Antikvarisk kontroll Mia Jungskär Tobias Mårud Slottet 722 11 VÄSTERÅS Tele: 021-15 61 00

– en del av Landstinget Västmanland

Västmanlands läns museum, Slottet, 722 11 VÄSTERÅS
Tele: 021-15 61 00 · Fax: 021-13 20 76 · E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-85397-75-4